

เวียดนาม คู่แข่งที่ไม่ควรประมาทของภาคส่งออกไทย

โดย นางขวัญใจ เตชเสนสกุล

ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยธุรกิจ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

ภาคส่งออกเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยมาเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมา ด้วยศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยที่อยู่ในลำดับต้นๆ ของภูมิภาค จนเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ไทยติดอันดับ 1 ใน 3 ของประเทศที่มีมูลค่าส่งออกสูงสุดในภูมิภาค รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย อย่างไรก็ตาม ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ตำแหน่งผู้นำในภูมิภาคด้านการส่งออกของไทยต้องสั่นสะเทือนจากแรงกดดันหลายด้าน ทั้งจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในประเทศ อาทิ ความผันผวนของค่าเงินบาท ค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น เทคโนโลยีการผลิตไม่สอดคล้องกับการผลิตสินค้าสมัยใหม่ และข้อจำกัดด้านกฎระเบียบของประเทศคู่ค้า รวมถึงประเทศคู่แข่งสำคัญในภูมิภาคเร่งพัฒนาศักยภาพด้านการส่งออก เพื่อก้าวขึ้นเป็นผู้ส่งออกแถวหน้าของภูมิภาค โดยเฉพาะเวียดนาม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมองว่าเป็นคู่แข่งสำคัญที่ควรจับตามองเป็นพิเศษ หลังจากในระยะหลังมูลค่าส่งออกของเวียดนามเติบโตอย่างรวดเร็ว เห็นได้จากปี 2554 มูลค่าส่งออกของเวียดนามต่ำกว่ามูลค่าส่งออกของไทยถึงกว่า 120,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราว 1.7 เท่า แต่ล่าสุดในปี 2557 ส่วนต่างดังกล่าวเหลือเพียง 77,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราว 0.5 เท่า ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มูลค่าส่งออกของเวียดนามเติบโตเฉลี่ยถึงปีละ 20% (CAGR) ขณะที่มูลค่าส่งออกของไทยเติบโตเฉลี่ยเพียงปีละ 4% นอกจากนี้ เมื่อผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์โครงสร้างการส่งออกของเวียดนาม ก็พบข้อมูลที่น่าสนใจซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ขับเคลื่อนการส่งออกของเวียดนาม อาทิ

การส่งออกของเวียดนามขับเคลื่อนด้วยผู้ประกอบการต่างชาติถึงกว่า 60% ของมูลค่าส่งออกรวม ดังเช่นที่เราทราบกันดีว่าเวียดนามเป็นหนึ่งในแหล่งลงทุนแห่งใหม่ของภูมิภาค ด้วยความน่าสนใจหลายด้าน อาทิ ความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ จำนวนแรงงานที่มีมากถึงกว่า 50 ล้านคน และค่าจ้างแรงงานที่ค่อนข้างต่ำ ทำให้ผู้ประกอบการทั่วโลกขยายการลงทุนสู่เวียดนาม เห็นได้จากในช่วงปี 2552-2556 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) ในเวียดนามมีมูลค่าถึง 45,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีสัดส่วนราว 20% ของมูลค่า FDI รวมของอาเซียน (ไม่รวมกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ และบรูไน) โดยผู้ประกอบการจำนวนมากที่ขยายฐานการผลิตเข้าไปในเวียดนามมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อใช้เวียดนามเป็นฐานการผลิตเพื่อส่งออก ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้มูลค่าส่งออกของเวียดนามเติบโตอย่างก้าวกระโดด

สินค้าส่งออกอันดับ 1 ของเวียดนาม คือ โทรศัพท์เคลื่อนที่และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มีมูลค่าส่งออกรวมกันถึง 35,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นสัดส่วน 23% ของมูลค่าส่งออกรวมของเวียดนาม และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องหลังจากบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ โดยเฉพาะเกาหลีใต้ ไต้หวัน และจีน ขยายการลงทุนในเวียดนามเพื่อใช้เป็นฐานการผลิตแห่งใหม่ของกลุ่มสินค้าอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องมือสื่อสารแบบพกพา ซึ่งมีแนวโน้มเติบโตสูงตามเทรนด์ตลาดโลก รองลงมาเป็นสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม มีสัดส่วน 16% ขณะที่สินค้าเกษตรสำคัญ ได้แก่ กาแฟ ข้าว ยางพารา และอาหารทะเล จะเห็นได้ว่าสินค้าส่งออกสำคัญของเวียดนามหลายประเภทจัดเป็นคู่แข่งกับสินค้าส่งออกของไทย ทั้งสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าเกษตร

ประเด็นสุดท้ายที่น่าสนใจ คือ เวียดนามอยู่ระหว่างเจรจาข้อตกลงการค้าเสรีที่สำคัญ 2 ฉบับ ได้แก่ Trans-Pacific Strategic Economic Partnership Agreement (TPP) และ Vietnam-EU Free Trade Agreement ซึ่งหากเจรจาสำเร็จ จะทำให้สินค้าส่งออกส่วนใหญ่ของเวียดนามไปตลาดหลักของโลกทั้ง 3 แห่ง (สหรัฐฯ EU และญี่ปุ่น) เสียภาษีนำเข้าที่ 0%

ผู้อ่านคงเห็นแล้วว่าในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า เวียดนามอาจก้าวขึ้นมาเป็นผู้ส่งออกแถวหน้าของเอเชีย รวมถึงจะเป็นคู่แข่งสำคัญของไทย โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูงที่เวียดนามได้แรงหนุนจากการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งเป็นหนึ่งในแรงกดดันที่ทำให้ขณะนี้ประเทศไทยเริ่มหันมาปรับยุทธศาสตร์การส่งออกใหม่ โดยเฉพาะการปรับโครงสร้างภาคส่งออก ทั้งการหันมาให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงหรือสินค้าที่สอดคล้องกับเทรนด์การบริโภคสมัยใหม่ ขณะที่สินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำและมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร/แรงงาน ผู้ประกอบการก็เริ่มทยอยขยายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีจุดแข็งในปัจจุบันดังกล่าวแทน เพื่อใช้เป็นฐานในการส่งออกต่อไป ส่วนฐานการผลิตในไทยก็ปรับไปสู่การผลิตที่มีมูลค่าเพิ่มสูงแทน อาทิ การออกแบบ การวิจัยและพัฒนา และการจัดการ หรืออาจปรับเปลี่ยนสถานะไปสู่บริษัทการค้า สอดคล้องกับแนวนโยบายที่ภาครัฐกำลังขับเคลื่อนอยู่ในขณะนี้ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน

Disclaimer : คอลัมน์นี้เผยแพร่เพื่อให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจมหภาค เศรษฐกิจต่างประเทศ รวมถึงภาวะธุรกิจและอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย